

КОМУНІКАЦІЙНИЙ СВІТОГЛЯД НІКЛАСА ЛУМАННА

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Стаття присвячена дослідженню концепціям засобів спілкування, які пропонував німецький соціолог Ніклас Луманн, та його погляду на комунікацію, як процесу обміну інформації.

Ключові слова: Комунікація, селекція, інформація, дезінформація, диференціація.

Abstract

The article is devoted to the study of the concept of means of communication offered by the German sociologist Nikolas Lumann, and his view of communication as a process of information exchange.

Keywords: Communication, selection, information, disinformation, differentiation.

Вступ

Ніклас Луманн – це німецький соціолог, працював над створенням загальної соціальної теорії, яка включає в себе теорії комунікації, еволюції, медіа та суспільства. Він написав більш ніж 70 книг та близько 500 статей на соціологічні теми. Найвідоміші його роботи це «Соціальні системи» (1984) та «Суспільство суспільства» (1997).

Основна частина

В науковій літературі існують різні визначення поняття «комунікація». Один із них це те що, комунікація — це тип взаємодії між людьми, що припускає інформаційний обмін. Комунікацію слід виокремлювати й від діалогу, оскільки його цільовою причиною є злиття осіб, що беруть участь в ньому, й від спілкування, тому що останнє має справу із загальними механізмами відтворення соціального досвіду і породження нового [1].

На цю тему майже все життя розмірковував відомий німецький філософ Ніклас Луманн. Одним із популярних його тверджень було те, що комунікація поділяється на три, так звані, селекції, а саме: селекція інформації, селекція повідомлення цієї інформації та селекція розуміння або нерозуміння цього повідомлення та його інформації. Він вважав що ці компоненти перебувають у дуже тісному взаємозв'язку між собою. Одночасно Н. Луманн висловлював досить цікаві, хоча й суперечливі ідеї. Наприклад те, що комунікація не має жодної мети, тому що є кільцевою системою. Такі твердження мають підстави для дискусій та вимагають поглибитись у питання.

Особливу увагу Н. Луманн приділяв комунікації, як засобу для дезінформації. Таким чином, розділяючи комунікацію на повідомлення та інформацію, він говорив: «Повідомлення – це те, що прагне піднести мені мій комунікативний партнер, наприклад, спробувати мене дезінформувати чи маніпулювати мною; інформація – це те, що я сприймаю в його повідомленні, те, що змінює комунікацію, змушує протікати її по-іншому, наприклад, якщо я розпізнаю спробу мене дезінформувати» [2]. Виходячи з цього твердження, особливо виокремлюється роль розуміння, як одного із основних засобів викривлення та диференціації інформації та повідомлення.

Навіть якщо у нашого співрозмовника немає на меті дезінформувати нас, та він нам надає достовірну та правдиву інформацію, то ми можемо дезінформувати себе самі, шляхом неправильного чи некоректного сприйняття даного повідомлення. Причини цьому можуть бути досить різними, від неповного обсягу інформації піднесеної нашим співрозмовником, до банального непорозуміння. Для таких випадків іноді дуже важливо робити різного роду уточнення. Таким чином, в процесі комунікації Н. Луманн ставить чітку межу між тим, що сказав індивід та тим, як це сприйняв партнер.

Ніклас Луманн вважав, що поняття мас-медіа має тенденцію до розширення. «У подальшому терміном мас-медіа будуть позначатися всі інституції суспільства, які для поширення комунікації

використовують технічні засоби розмноження» – писав він [3]. Тут, передусім, малися на увазі результати тиражування будь-якої друкованої продукції для заздалегідь невизначених адресатів. Водночас Н. Луманн виключив з поля масової комунікації випадки загальнодоступності комунікаційного простору (лекції, театральні та інші подібні вистави, концерти, зокрема розповсюдження матеріалів про ці виступи на касетах та дисках). Причиною такого обмеження є те, що, на думку німецького вченого, тільки машинне виробництво носіїв комунікації призвело до появи мас-медіа.

У власній концепції Н. Луманн спробував об'єднати системну, еволюційну і комунікативну теорії. Особливу увагу було приділено системному підходу. У цьому випадку Н. Луманн розрізняє органічні системи (життя), психічні системи (свідомість), соціальні системи (комунікація). Система існує завдяки тому, що вона відрізняє себе від навколишнього середовища. Водночас вона не сприймає і не адаптується під відмітне від себе оточення. Тому, система здатна реагувати тільки на себе і на власні комунікації. Система або функціонально розвиває себе, або гине. Н. Луманну належить позначення глобалізації як здатності пов'язати сучасну соціальну систему єдиними комунікаціями, що може означати найбільшу здатність соціальної системи на цьому етапі еволюції.

За Н. Луманном, теорія комунікації «стверджує таке: комунікація неймовірна. Вона є неймовірною, хоча ми щодня переживаємо і культивуємо її, більше того, ми не змогли б без неї вижити. Тому необхідно передусім досягнути неймовірності, що стала невидимою. Це завдання можна вирішити, якщо уявити комунікацію не як явище, а як проблему, якщо не підбирати поняття, яке задовольняє за можливості всі явища, а порушити питання про власне умови можливості комунікації» [4].

Висновки

Таким чином, політичний діалог слід вважати важливим принципом формування політичного консенсусу в українському суспільстві завдяки тому, що він спрямовується на досягнення згоди між його суб'єктами, на вироблення програми і механізмів політичної діяльності, так як, будучи визначальною умовою розвитку демократичних відносин у глобалізованому світі, він проявляє соціокультурні властивості учасників соціальної та політичної взаємодії.

Більш того, будучи певною формою консолідації інтересів, політичний діалог включає процеси все більше учасників, розширюючи їх національну і державну сферу взаємодії до глобальних масштабів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Комунікологія : навчальний посібник / С. Г. Денисюк. – Вінниця: ВНТУ, 2015. – 102 с.
2. Реальність мас-медіа. / За ред. Іванова В. та Мінакова М. – К.: ЦВП, 2010 – 158 с.
3. Luhmann, Einführung in die Theorie der Gesellschaft. – Frankfurt am Main, 2002. – S. 239.
4. Luhmann, N. Ökologische Kommunikation. – Frankfurt am Main, 1986. – S. 82.

Неволя Сергій Дмитрович – студент групи 2ІСТ-206, факультет інтелектуальних інформаційних технологій та автоматизації, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: nevolya2003@gmail.com.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри соціально-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com.

Nevolya Sergiy – student of group 2IST-20b, Faculty of Intelligent Information Technologies and Automation, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: nevolya2003@gmail.com.

Supervisor: **Kornienko Valeriy** – Dr. of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: valkorney1958@gmail.com.